

Sygn. akt III AUa 51/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Krzysztof Szewczak (spr.)
Sędziowie:	sędzia Małgorzata Pasek sędzia Elżbieta Czaja

po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym w dniu 17 lutego 2021 r. wL.

sprawy M. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji M. T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 14 listopada 2019 r. sygn. akt VIII U 121/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt II w ten sposób, że zasądzone tam koszty zastępstwa procesowego obniża do kwoty 180 (sto osiemdziesiąt) złotych;

II. w pozostałej części oddala apelację;

III. zasądza od M. T. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Małgorzata Pasek Krzysztof Szewczak Elżbieta Czaja

Sygn. akt III AUa 51/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 grudnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. na podstawie art. 83 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2015, nr 121 ze zm.) oraz art. 11 ust. 3 lit. a i art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 166/1 z 30.04.2004 r.), art. 5 ust. 1, art. 16 ust. 1, 2, 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i

Rady (WE) nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) numer 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 284/1 z 30.10.2009), a także art. 14 ust. 5b Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w brzmieniu nadanym Rozporządzeniem Parlamentu i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. zmieniającym Rozporządzenie nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz Rozporządzenie (WE) nr 987/2009 dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz. Urz. UE z 8.06.2012 roku nr L 149) stwierdził, że wobec M. T. w okresie od 1 marca 2015 r. z tytułu działalności gospodarczej prowadzonej w Polsce i pracy najemnej wykonywanej na rzecz słowackiego pracodawcy na terenie Słowacji, zastosowanie ma polskie ustawodawstwo w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej.

W odwołaniu od powyższej decyzji M. T. domagał się jej zmiany poprzez stwierdzenie, że od dnia 1 marca 2015 r. podlegał ustawodawstwu słowackiemu, w związku z wykonywaniem pracy najemnej na terenie Słowacji. Podnosił, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjmując przedstawione mu stanowisko (...), nie poczynił żadnych ustaleń odnośnie marginalności zatrudnienia go w spółce (...) s.r.o.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o jego oddalenie, podnosząc, że słowacka instytucja ubezpieczeniowa pismem z dnia 16 września 2015 r. poinformowała ZUS, że nie może przyjąć wstępnego określenia zastosowania przepisów prawnych Republiki Słowackiej, ponieważ praca wykonywana przez ubezpieczonego dla firmy (...) s.r.o. ma charakter pracy nieznacznej (marginalnej).

Wyrokiem z 14 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie wnioskodawcy oraz zasądził od M. T. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. kwotę 2400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd pierwszej instancji oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

Sąd Okręgowy ustalił, że dniu 1 marca 2015 r. wnioskodawca zawarł umowę o pracę z (...) s.r.o., z siedzibą w miejscowości Č. w Słowacji. Zgodnie z jej postanowieniami świadczył pracę na terenie Republiki Słowackiej, polegającą na dystrybucji ulotek oraz materiałów promocyjnych. Umowa została zawarta na czas nieokreślony, z wynagrodzeniem w wysokości 40 euro.

W dniu 9 lipca 2015 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. wpłynął wniosek M. T. o ustalenie ustawodawstwa właściwego. Wnioskodawca poinformował o podjęciu zatrudnienia na terenie Słowacji oraz przedłożył umowę o pracę z dnia 1 marca 2015 r. W odpowiedzi na wezwanie organu rentowego do przedstawienia szczegółowych dokumentów potwierdzających wykonywanie pracy na terenie Słowacji, ubezpieczony przedstawił potwierdzenia otrzymywanego wynagrodzenia za pracę oraz ponownie umowę o pracę.

Sąd Okręgowy wskazał, że organ rentowy pismem z dnia 31 sierpnia 2015 r. ustalił, że wnioskodawca od dnia 1 marca 2015 r. do dnia 29 lutego 2016 r. na podstawie art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr. 883/2004 podlega ustawodawstwu słowackiemu. Słowacka instytucja ubezpieczeniowa (...) pismem z dnia 16 września 2015 r. poinformowała Zakład Ubezpieczeń Społecznych, że nie może przyjąć wstępnego określenia zastosowania przepisów prawnych Republiki Słowackiej, ponieważ z zawartej umowy o pracę wynika, że wnioskodawca wykonuje pracę najemną dla wyżej wymienionej spółki jako pracownik w zakresie 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 40 euro, dlatego w jej ocenie praca wykonywana przez wnioskodawcę dla firmy (...) s.r.o. ma charakter pracy nieznacznej (marginalnej).

Sąd I instancji ustalił, że organ rentowy powołując się na stanowisko słowackiej instytucji ubezpieczeniowej oraz przedstawione przez wnioskodawcę dokumenty, pismem z dnia 20 października 2015 r. ustalił dla wnioskodawcy ustawodawstwo polskie od dnia 1 marca 2015 r. na podstawie art. 11 ust. 3 lit a) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr. 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE z 30.04.2004 nr. L 166/1 ze zm.). Wnioskodawca w skierowanym do organu rentowego piśmie z dnia 3 listopada 2015 r. wskazał, że nie zgadza się z ustalonym ustawodawstwem i wystąpił o wydanie przez organ rentowy decyzji

administracyjnej w przedmiocie określenia ustawodawstwa właściwego w stosunku do jego osoby. W rozpatrzeniu tego wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Decyzją z dnia 16 listopada 2015 r. instytucja słowacka stwierdziła nieobjęcie M. T. jako pracownika firmy (...) s.r.o. obowiązkowymi ubezpieczeniami chorobowym, emerytalnym i od utraty pracy. Z uwagi na wniesienie przez pracodawcę odwołania od powyżej decyzji postępowanie odwoławcze zostało zawieszono. Z dniem 28 stycznia 2018 r. decyzja słowackiej instytucji ubezpieczeniowej z dnia 16 listopada 2015 r. stała się prawomocna.

Stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dokumenty przedłożone przez wnioskodawcę oraz stanowiących korespondencję pomiędzy ZUS, a wnioskodawcą oraz pomiędzy ZUS, a słowacką instytucją. Dokumenty te zostały uznane za wiarygodne przez Sąd.

Sąd Okręgowy powołał przepisy rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 166/1 z 30.04.2004 r.) i rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 284/1 z 30.10.2009) tj. art. 11 ust. 3 lit a i art. 13 ust. 3 powołanego rozporządzenia nr 883/2004 oraz art. 5 ust. 1 i art. 16 ust 1 i 2 rozporządzenia nr 987/2009.

W ocenie Sądu wszystkie wymogi nałożone przepisami rozporządzenia wykonawczego zostały zachowane. Po poinformowaniu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przez wnioskodawcę o wykonywaniu pracy na terenie Słowacji w trybie art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego, organ rentowy w trybie art. 16 ust. 2 tego rozporządzenia wszczął postępowanie, którego wynikiem było tymczasowe ustalenie ustawodawstwa. Zakład poinformował o tym słowacką instytucję (...), która w wyznaczonym terminie wskazała, że nie może przyjąć zastosowania prawodawstwa Republiki Słowackiej w stosunku do M. T., ponieważ praca wykonywana przez niego na terenie Republiki Słowackiej ma charakter pracy nieznacznej (marginalnej). Zakład Ubezpieczeń Społecznych dopełnił procedury i poinformował instytucję słowacką o najpierw o ustaleniu dla wnioskodawcy właściwego ustawodawstwa. Instytucja słowacka wszczęła własne postępowanie, w wyniku którego decyzją z dnia 16 listopada 2015 r., wyłączyła wnioskodawcę z ubezpieczenia.

Wbrew zarzutom, podniesionym przez wnioskodawcę w odwołaniu od zaskarżonej decyzji, polski organ rentowy oraz polski sąd ubezpieczeń społecznych nie mogą badać zasadności tej decyzji i ustaleń faktycznych poczynionych w toku postępowania przez instytucję słowacką. Ponadto słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie wydała wnioskodawcy zaświadczenia (...), w związku z czym organ rentowy miał uprawnienia do wydania decyzji na podstawie posiadanej dokumentacji.

Sąd I instancji podniósł, że podnoszone przez ubezpieczonego w odwołaniu zarzuty dotyczące naruszenia przepisów kodeksu postępowania administracyjnego nie zasługują na uwzględnienie, ponieważ na etapie postępowania sądowego nie stosuje się przepisów kodeksu postępowania administracyjnego tylko przepisy kodeksu postępowania cywilnego. Naruszenie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego nie stanowi przesłanki wzruszenia decyzji przez sąd pracy i ubezpieczeń społecznych.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., opierając orzeczenie w przedmiocie kosztów na art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 98 § 1 k. p. c. w zw. z § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r., poz. 1800).

Apelację od powyższego wyroku złożył M. T., zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego tj.:

a) art 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz.UE L. 2004.166), zwanym dalej „Rozporządzeniem podstawowym”, zawierającego normę kolizyjną wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich Unii Europejskiej, przez co wyłączona jest możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób, niż wskazany przez normę dotyczącą koordynacji ubezpieczeń społecznych, co oznacza, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał bezwzględny obowiązek ustalić odwołującemu się ustawodawstwo słowackie;

b) art. 16 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz.UE.L.2009.284.1.) zwanym dalej „Rozporządzeniem wykonawczym” przez zaniechanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych niezwłocznego określenia ustawodawstwa właściwego zgodnie z uzyskaną informacją, a zamiast tego wszczęcie postępowania wyjaśniającego;

c) art. 14 ust. 5 lit. b Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w związku z art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz.UE L. 2004.166) zwanym dalej „Rozporządzeniem podstawowym”, poprzez jego błędne zastosowanie polegające na uznaniu, iż praca wykonywana przez wnioskodawcę na Słowacji miała charakter marginalny, co tkwało uznaniem, iż wnioskodawca nie podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych i w konsekwencji oddaleniem odwołania;

d) art. 22 k.p. oraz art 58 k.c. w związku z art 300 k.p. poprzez zignorowanie zasady, iż stosunek ubezpieczenia społecznego podlega prawu miejsca wykonywania pracy (lex loci laboris) i dokonanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a później Sąd I instancji oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia w sensie prawnym, podczas gdy ocena ta mogła nastąpić wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i mogła być dokonana tylko przez organ władny te przepisy stosować;

e) art. 3 ust 2 rozporządzenia nr 987/2009 poprzez jego błędną wykładnię, że odwołujący się był zobowiązany - oprócz udzielenia informacji na temat świadczenia pracy na terenie Słowacji i przedłożenia umowy o pracę, potwierdzeń otrzymywania wynagrodzenia i zgłoszenia do ubezpieczeń - przedstawić także dokumenty i dowody na obalenie rzekomej marginalności pracy świadczonej na terenie Słowacji, i w konsekwencji przyjęcie, że to organ rentowy, a następnie Sąd I instancji na podstawie przedłożonych dowodów wykonywania pracy, potwierdzeń wypłat wynagrodzenia i zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, jako instytucje miejsca zamieszkania są władne dokonywać oceny stosunku prawnego powstałego zgodnie ze słowackimi normami;

f) art. 11 ust. 3 lit. a Rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego zastosowanie, podczas gdy przepis ten nie miał zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ wnioskodawca wykonuje nie tylko pracę na własny rachunek w Polsce, ale także pracę najemną na Słowacji, w związku z tym zastosowanie do odwołującego się miał wyłącznie art. 13 ust 3 rozporządzenia nr 883/2004;

- naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy tj.,

i) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolność i stronniczość w zakresie rozważenia całego zebranego w sprawie materiału i oparcie rozstrzygnięcia jedynie na braku wniesienia zastrzeżeń przez (...)co do ustalonego tymczasowego ustawodawstwa wobec wnioskodawcy przez polski Organ, podczas gdy ani ZUS ani Sąd nie posiadały szczegółowej informacji, co do powodów zajęcia takiego stanowiska przez słowackiego odpowiednika ZUS;

j) art. art. 477¹¹ § 2 k.p.c w zw. z art. 379 pkt. 5 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, a mianowicie niezawiadomienie o postępowaniu pracodawcy odwołującego się jako zainteresowanego, co skutkowało pozbawieniem tego podmiotu możliwości obrony swoich prawa w toku niniejszego postępowania.

Wskazując na powyższe zarzuty apelant wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmianę zaskarżonej decyzji i ustalenie, że w okresie od dnia 1 marca 2015 r. nie podlegał ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpatrzenia. Wniósł o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz zwrotu kosztów procesu oraz nieobciążanie go kosztami procesu za postępowanie apelacyjne.

Skarżący wniósł ponadto o:

1) zobowiązanie organu rentowego do przedłożenia protokołu z kontroli przeprowadzonej u słowackiego pracodawcy tj. spółki (...) s.r.o. w zakresie zatrudnienia i wynagrodzenia wnioskodawcy obejmującego okres od 1 marca 2015 r., ewentualnie w sytuacji braku takiego protokołu w aktach ZUS, o zobowiązanie organu rentowego do wystąpienia do organu słowackiego (...) o powyższy dokument;

2) zobowiązanie organu rentowego do przedstawienia dokumentów na podstawie których uznano, iż praca świadczona przez wnioskodawcę na rzecz firmy (...) jest pracą marginalną, a w sytuacji braku takich dokumentów w aktach ZUS, o zobowiązanie organu rentowego do wystąpienia do organu słowackiego (...) o powyższy dokument.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jest niezasadna i podlega oddaleniu.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie przedstawiając logiczną argumentację prawną. Ustalenia sądu I instancji i wyprowadzone na ich podstawie wnioski Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne. Sprawia to, że nie zachodzi potrzeba powtarzania szczegółowych ustaleń faktycznych oraz dokonanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku interpretacji przepisów prawa mających zastosowanie w niniejszej sprawie (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 r., IV CK 227/03, LEX nr 585855; z dnia 20 maja 2004 r., II CK 353/03, LEX nr 585756; z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 110/09, LEX nr 518138; z dnia 27 kwietnia 2010 r., II PK 312/09, LEX nr 602700).

Odnosząc się bezpośrednio do zarzutów apelacji należy uznać je za bezzasadne.

Zasady ustalania właściwego ustawodawstwa regulują przepisy rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE.L Nr 166/1 z 30.04.2004 r.), zwanego dalej rozporządzeniem podstawowym, oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE. L Nr 284/1 z 30.10.2009), zwane dalej rozporządzeniem wykonawczym.

Artykuł 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego zawiera normę kolizyjną wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich Unii, służącą urzeczywistnieniu jednej z podstawowych zasad koordynacji systemów zabezpieczenia wyrażonej w art. 11 ust. 1 tego rozporządzenia, zgodnie z którą osoby, do których stosuje się rozporządzenie podstawowe, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego.

W celu uniknięcia sytuacji wykluczenia ubezpieczonego z obu konkurencyjnych ubezpieczeń albo objęcia go ubezpieczeniem w obu państwach, zachodzi potrzeba uruchomienia procedury uregulowanej w art. 16 rozporządzenia nr 987/2009. Wątpliwości dotyczących ustalenia ustawodawstwa właściwego Zakład Ubezpieczeń Społecznych (zakładając, że jest instytucją miejsca zamieszkania wnioskodawcy) nie może samodzielnie rozstrzygać, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów, co do ustalenia ustawodawstwa właściwego wskazanego w szczególności w art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia nr 987/2009, które nakazują zwrócenie się - w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności - do instytucji innego państwa członkowskiego. Instytucje niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób,

do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe. Przekazywanie tych danych odbywa się bezpośrednio pomiędzy samymi instytucjami lub za pośrednictwem instytucji łącznikowych.

Osoba, która weszła w stosunki ubezpieczenia społecznego o charakterze transgranicznym przez jednoczesne wykonywanie działalności w różnych państwach członkowskich Unii Europejskiej, swoje uprawnienie do podlegania ubezpieczeniu społecznemu w jednym tylko kraju członkowskim może zrealizować, składając wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego do instytucji państwa miejsca zamieszkania, która ma obowiązek wdrożenia procedury przewidzianej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego.

„Wspólne porozumienie” w rozumieniu art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 może polegać na poinformowaniu przez instytucję miejsca świadczenia pracy o swoim stanowisku odnośnie do nieistnienia ważnego tytułu do ubezpieczenia społecznego na terytorium jej państwa, wydaniu przez instytucję właściwą miejsca zamieszkania decyzji (o charakterze tymczasowym - w trybie art. 16 ust. 2) o stosowaniu ustawodawstwa krajowego i zaakceptowaniu tej decyzji przez instytucję właściwą dla miejsca świadczenia pracy (niewniesienie zastrzeżeń) (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2016 r., I UZ 20/16, Legalis nr 1537686).

W razie przeprowadzenia trybu konsultacyjnego przewidzianego w art. 16 rozporządzenia wykonawczego ostateczne określenie ustawodawstwa właściwego jest wiążące dla wszystkich zainteresowanych państw członkowskich, a jedyna możliwość jego wzruszenia polega na zawarciu porozumienia między zainteresowanymi instytucjami państw członkowskich co do tego, że sytuacja danej osoby do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego jest inna niż wynikałoby to z wydanego dokumentu (art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego). W takim przypadku dokument o ustaleniu ustawodawstwa właściwego, wydany w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego, o charakterze ostatecznym, może być wycofany (uznany za nieważny) przez instytucję, która go wydała, po wspólnym porozumieniu instytucji państw członkowskich (art. 5 in fine rozporządzenia wykonawczego), co umożliwi wydanie w jego miejsce (przez instytucję miejsca zamieszkania) kolejnego dokumentu ustalającego ustawodawstwo właściwe, uwzględniającego to wspólne porozumienie. Dokument w postaci poświadczenia rejestracji w systemie ubezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego, jest tylko dowodem zgłoszenia do ubezpieczenia, które samo w sobie nie przesądza o istnieniu ważnego tytułu do objęcia ubezpieczeniem (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16, Legalis nr 1618096; z dnia 13 września 2016 r I UK 328/16, Legalis nr 1692565; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia z 23 listopada 2016 r. I UZ 48/16, Legalis nr 1565001).

Z ustaleń podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku wynika, że słowacka instytucja ubezpieczeniowa poinformowana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych pismem z dnia 31 sierpnia 2015 r., że wnioskodawca od dnia 1 marca 2015 r. do dnia 29 lutego 2016 r. na podstawie art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr. 883/2004 podlega ustawodawstwu słowackiemu w wyniku przeprowadzonego postępowania ustaliła, że praca wykonywana przez wnioskodawcę dla spółki (...) s.r.o. w wymiarze 10 godzin miesięcznie, za wynagrodzeniem 40 euro, ma charakter pracy marginalnej. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, mając na względzie stanowisko (...) oraz przedstawione przez wnioskodawcę dokumenty, na podstawie art. 11 ust. 3 lit a) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr. 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE z 30.04.2004 nr. L 166/1 ze zm.) pismem z dnia 20 października 2015 r. poinformował wnioskodawcę, że od dnia 1 marca 2015 r. w stosunku do jego osoby ma zastosowanie ustawodawstwo polskie. Decyzją wydaną w dniu 16 listopada 2015 r. instytucja słowacka stwierdziła nieobjęcie M. T. jako pracownika firmy (...) s.r.o. obowiązkowymi ubezpieczeniami chorobowym, emerytalnym i od utraty pracy. Decyzja ta uprawomocniła się w dniu 28 stycznia 2018 r.

Mając na względzie wyniki przeprowadzonego przez słowacką instytucję ubezpieczeniową postępowania, należy stwierdzić, że zaskarżona w niniejszym postępowaniu decyzja stanowi efekt „wspólnego porozumienia”, o którym mowa w art. 16 ust. 4 in fine rozporządzenia wykonawczego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2016 r. I UZ 13/16 Legalis numer 1522367, wyrok SN z 21 listopada 2016 r. II UK 735/15, niepublikowany).

Podnoszony przez apelanta zarzut naruszenia art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 833/2004 należy więc uznać za całkowicie bezzasadny.

Sąd Najwyższy w wyroku z 4 kwietnia 2017 r. (II UK 248/16, Legalis nr 1618096) wyraził pogląd, że gdy obie instytucje właściwe dojdą do wspólnego porozumienia, to ono ma decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego „mają na celu wyeliminowanie podwójnego ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich, a nie ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego ze względu na wysokość składek. Zatem z punktu widzenia ustalenia ustawodawstwa w trybie przepisów rozporządzenia wykonawczego istotne jest, aby w jego wyniku zainteresowany został objęty ubezpieczeniem w jednym państwie członkowskim. Wprawdzie odbywa się to z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia podstawowego zawierającego normy kolizyjne, ale nie oznacza to, że zainteresowany może w oparciu o nie kwestionować przed organem jednego państwa członkowskiego (miejsca zamieszkania) wspólne porozumienie, a właściwie weryfikować stanowisko zajęte przez drugie państwo członkowskie (miejsca wykonywania pracy najemnej), żądając ustalenia ustawodawstwa miejsca wykonywania pracy najemnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 27 września 2016 r., I UZ 14/16 Legalis numer 1537153; z 6 września 2016 r. I UZ 13/16, Legalis nr 1522367).

Kwestia określenia właściwego ustawodawstwa należy do instytucji ubezpieczeniowych dwu krajów unijnych, które są uprawnione do wzajemnego uzgodnienia terminowego ubezpieczenia społecznego w danym kraju, potwierdzonego zaświadczeniem (...), również w przypadku umów o pracę najemną, zawartych na czas nieokreślony. Każdy wniosek powinien być indywidualnie oceniony, z uwzględnieniem na przykład: ilości godzin pracy w danym kraju, charakteru zatrudnienia, kosztów dojazdu do miejsca pracy, kosztów noclegu w innym kraju, kwalifikacji zawodowych (w tym znajomości języka danego kraju), charakteru działalności gospodarczej w kraju macierzystym. Sądowe postępowanie odwoławcze w takich sprawach koncentrować się powinno na zachowaniu właściwej procedury unijnej przez właściwe instytucje ubezpieczeniowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2017 r., III UK 42/16, Legalis nr 1714996).

Dokument(...), wydany osobie wykonującej pracę najemną na terenie państwa członkowskiego jest wiążący zarówno dla instytucji ubezpieczeniowej, jak i Sądu. Zgodnie z art. 5 rozporządzenia 987/2009, dokumenty wydane przez instytucje ubezpieczeniowe dla celów stosowania przepisów Tytułu II rozporządzenia 883/2004 są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane.

W sprawie niniejszej znamienne jest, iż dokument A1 nie został wnioskodawcy w ogóle wydany. Z tych względów organ rentowy miał uprawnienia do wydania decyzji na podstawie posiadanej dokumentacji. Jednocześnie skarżący nie przedstawił żadnych dodatkowych dowodów na okoliczność podlegania ubezpieczeniom i wykonywania pracy na terytorium Słowacji.

Organ rentowy nie zakwestionował ważności umowy o pracę skarżącego, jednocześnie informując słowacką instytucję ubezpieczeniową pismem z dnia 31 sierpnia 2015 r., że wnioskodawca od dnia 1 marca 2015 r. do dnia 29 lutego 2016 r. w związku z przedstawioną przez skarżącego umową o pracę zawartą ze spółką (...) s.r.o. podlega ustawodawstwu słowackiemu. W odpowiedzi na wskazane pismo (...) przedstawiła swoje stanowisko, informując Zakład Ubezpieczeń Społecznych, że praca wykonywana przez wnioskodawcę w wymiarze 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 40 euro ma charakter pracy marginalnej.

Wykonywanie pracy za granicą w rozmiarze kilku godzin w okresie miesiąca zostało ocenione w judykaturze jako niewątpliwie stanowiące pracę o charakterze marginalnym. Z prawidłowych ustaleń poczynionych przez Sąd I instancji wynika, że słowacka instytucja ubezpieczeniowa uznała, że praca wykonywana przez M. T. na w spółce (...) s.r.o. miała charakter marginalny. Z tych względów na mocy decyzji z dnia 16 listopada 2015 r., która uprawomocniła się w dniu 28 stycznia 2018 r., (...) uznała, że wnioskodawca nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom chorobowemu, emerytalnemu i od utraty pracy.

Osoba, która wykonuje pracę o charakterze marginalnym w jednym państwie członkowskim i pracuje również w innym państwie członkowskim, nie może być uznawana za osobę normalnie wykonującą pracę w dwóch lub w kilku państwach członkowskich i w związku z tym nie jest objęta przepisami art. 13 rozporządzenia podstawowego. W takim przypadku w celu ustalenia mającego zastosowanie ustawodawstwa osoba ta jest traktowana jak osoba pracująca wyłącznie w jednym państwie członkowskim. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 13 lipca 2017 r., C-89/16, R. S.v. (...) (...) wyjaśnił, że „wykładni art. 13 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r., należy dokonywać w ten sposób, że w celu określenia ustawodawstwa krajowego mającego zastosowanie na podstawie tego przepisu do osoby takiej jak skarżący w postępowaniu głównym, który zwykle wykonuje pracę najemną i prowadzi działalność na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, należy wziąć pod uwagę wymogi ustanowione w art. 14 ust. 5b oraz w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004, zmienionego rozporządzeniem nr 465/2012”. Dokonywana zatem przez właściwe instytucje ocena charakteru pracy najemnej jako marginalnej w rozumieniu art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego w niczym nie uchybia regułom kolizyjnym wyrażonym w art. 13 ust. 1 i 3 rozporządzenia podstawowego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 sierpnia 2018 r. III UK 115/17 Legalis nr 1832865, z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, Legalis nr 1405148, z dnia 25 listopada 2016 r., I UK 370/15, Legalis nr 1538067, z dnia 13 września 2017 r., I UK 328/16, Legalis nr 1692565).

W niniejszej sprawie, w toku postępowania prowadzonego w celu ustalenia właściwego ustawodawstwa, nastąpiło więc wymagane przez powołane rozporządzenia nawiązanie kontaktów przez instytucję słowacką i polską.

Jak wskazano powyżej o ważności tytułu ubezpieczenia społecznego na terytorium danego państwa władczo rozstrzygnąć może organ tego tylko państwa, natomiast Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i sąd ubezpieczeń społecznych jest pozbawiony kompetencji do samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, Legalis nr 1405148 i z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13, Legalis nr 116253).

Wskazany brak kompetencji dotyczy także oceny pracy wykonywanej w innym państwie członkowskim jako marginalnej, a to przede wszystkim dlatego, że przepisy art. 16 rozporządzenia wykonawczego adresowane są do państw członkowskich i określają sposób postępowania właściwych organów tych państw w celu ustalenia wspólnego stanowiska odnośnie do ustawodawstwa, któremu podlega zainteresowany. Tak wyznaczony przedmiot postępowania oraz jego cel (doprowadzenia do sytuacji podlegania ustawodawstwu jednego państwa) determinuje zakres kontroli przez sąd ubezpieczeń społecznych decyzji organu rentowego o ustaleniu ustawodawstwa właściwego. W postępowaniu zapoczątkowanym odwołaniem od takiej decyzji sąd bada wyłącznie to, czy zachowana została właściwa procedura gwarantująca osiągnięcie celu zakładanego przez koordynację systemów zabezpieczenia społecznego, nie ma natomiast uprawnienia do badania zasadności stanowiska zajętego przez inne państwo członkowskie - w tym przypadku zaakceptowanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Wobec powyższych ustaleń zaskarżona w niniejszym postępowaniu decyzja stanowi efekt „wspólnego porozumienia”, o którym mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego została zachowana procedura, określona przepisami wskazanych rozporządzeń. Organ rentowy prezentował stronie słowackiej swoje stanowisko odnośnie podlegania przez wnioskodawcę ustawodawstwu, w związku z czym w pismach z dnia 15 sierpnia 2016 r., z dnia 16 września 2015 r. i z dnia 5 czerwca 2019 r. (k.31, 109, k.49-51 akt ZUS) uzyskał odpowiedź słowackiej instytucji ubezpieczeniowej.

Z tych względów za niezasadny należy uznać zarzut naruszenia art.16 ust. 2, art. 14 ust. 5 lit. b, art. 3 ust 2 rozporządzenia nr 987/2009 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 oraz art. 11 ust. 3 lit. a Rozporządzenia nr 883/2004.

W ten sam sposób należy ocenić również zarzut naruszenia art. 22 k.p. oraz art 58 k.c. w związku z art. 300 k.p. Z prawidłowych ustaleń Sądu Okręgowego wynika bowiem, że w wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego słowacka instytucja ubezpieczeniowa stwierdziła, że świadczona przez ubezpieczonego na terytorium Słowacji praca ma charakter marginalny, dlatego skarżący nie podlega ubezpieczeniom społecznym na terenie tego kraju.

Jak wskazano powyżej o ważności tytułu ubezpieczenia społecznego na terytorium danego państwa władczo rozstrzygnąć może organ tego tylko państwa. Brak więc było podstaw do zobowiązania organu rentowego do przedłożenia protokołu z kontroli przeprowadzonej u słowackiego pracodawcy tj. spółki (...) s.r.o. w zakresie zatrudnienia i wynagrodzenia wnioskodawcy. (...) wyjaśniła, że na podstawie dokumentów przedstawionych przez skarżącego umowy o pracę oraz potwierdzenia otrzymywanego przez wnioskodawcę wynagrodzenia uznała wykonywaną przez niego pracę za marginalną.

Dlatego za bezzasadny należy uznać zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., poprzez oparcie się na zajętych przez słowacką instytucję ubezpieczeniową stanowisku, że świadczona na terenie Słowacji praca miała charakter marginalny. Wbrew twierdzeniom skarżącego (...) przedstawiła stronie polskiej powody zajęcia swojego stanowiska odnośnie odmowy objęcia wnioskodawcy ustawodawstwem słowackim.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy należycie wyjaśnił sprawę, a przeprowadzona ocena dowodów jest prawidłowa. Apelacja nie wykazuje uchybień w rozumowaniu Sądu, które podważałyby dokonaną ocenę.

Podsumowując, zaskarżony wyrok jest prawidłowy, apelacja natomiast nie zawierała żadnej argumentacji przemawiającej za jej uwzględnieniem.

Mając powyższe na uwadze oraz na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w pkt II sentencji.

Ustalając wysokość kosztów zastępstwa procesowego, należnych organowi rentowemu od wnioskodawcy jako strony przegrywającej sprawę, Sąd Okręgowy nieprawidłowo zastosował § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz.1800). Należy mieć bowiem na względzie, że wysokość kosztów w sprawie o ustalenie właściwego ustawodawstwa, jako najbardziej zbliżonej do spraw o ustalenie istnienia obowiązku społecznego, nie powinna być ustalana na podstawie przepisów rozporządzenia uzależniających wysokość stawki minimalnej od wartości przedmiotu sporu, ale na podstawie przepisu określającego wysokość tej stawki w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego oraz w sprawach dotyczących podlegania ubezpieczeniom społecznym. Organ rentowy w sprawie niniejszej był ponadto reprezentowany przez radcę prawnego, a nie jak przyjął Sąd Okręgowy, przez adwokata. Z tych względów Sąd Apelacyjny w pkt I sentencji zmienił pkt II zaskarżonego wyroku, obniżając zasądzone koszty zastępstwa procesowego do kwoty 180 zł przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia art. 98 § 1 k.p.c. w związku z zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r. poz. 265).

O kosztach instancji odwoławczej, w pkt III wyroku, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1, § 3 i § 4 k.p.c. w związku z art. 391 §1 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265).